

чужди един на друг. В предметите на тоя свят не се отразява човешката мяра. Те са лишени от епична съдържателност и значимост. Те са случайни, както са случайни и човешките отношения, защото и нещата, и отношенията между хората не са плод на вековно развитие и избистряне. За всеки индивид външният свят е чужд и непонятен, свят на „другите“. В самото монополистично общество има нещо призрачно и мистично, отношенията тук са непонятни, в даден момент могат да ни се сторят невероятни и нереални, изплетени от материята на кошмарите. Тук човек служи на вещите, а не те на него - банки, концерни, тръстове, финансови групи, акционерни дружества, които са само номенклатура без човешко съдържание. За непосветения тия призрачни имена си остават тайнствени питагорейски числа, халдейски формули, жречески йероглифи. Човек не може да им се довери, те го отделят от човечеството, омагьосват света около него, отнемат близостта с хората.

Затова Димитър Димов дори да имаше склонност към това, не би могъл да опише материалния, веществен свят на буржоазното общество, защото ще описва мъртви предмети, върху които не пада светлината на една оформена човечност. И ако Вазов материализира, тъй да се каже, духа на своята епоха, вижда го отразен в предметите на вещественния мир, Димитър Димов интелектуализира историческите процеси на своето време, търси техния еквивалент в света на идеите. И да ви кажа правата, започвам да изпитвам отегчение, когато Балзак описва надълго и нашироко, разточително, с най-големи подробности някакъв предмет – къща, улица, стая. Тук той е по-близо до научната добросъвестност, отколкото до изкуството. Защото тия предмети са случайни, а не неделима, необходима част от човешкото съществуване.

А има и едно друго допълнително обстоятелство – това е историческата съдба на българската буржоазия, която освен с жалките си пороци се отличаваше с исторически неустановената си физиономия, с липса на традиции, трайни форми на живот, установен бит и семейни отношения и т. н., особено пък едрата финансова буржоазия, която се създаде в продължение на 20-30 години такава, каквато я виждаме в „Тютюн“. Тя не остави нищо трайно, не се свърза със съдбата на нацията, не се свърза с нейните